

WOJEWODA LUBUSKI

ul. Jagiellończyka 8

66-400 Gorzów Wlkp.

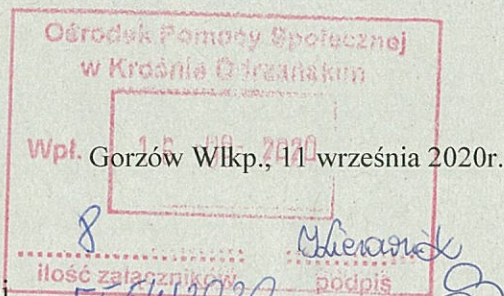
Lubuski Urząd Wojewódzki

w Gorzowie Wlkp., ul. Jagiellończyka 8

PS-VIII.431.5.2020.MDzi

66-400 Gorzów Wlkp.

(89)

Pani 555912020
Agnieszka Szarkowicz
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Krośnicach Odrzańskich

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) - zespół kontrolny w składzie:

1. Magdalena Dziadas - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 63-1/2020 z dnia 8 czerwca 2020r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Monika Mach – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 63-2/2020 z dnia 8 czerwca 2020r. – członek Zespołu kontrolnego

przeprowadził w dniu **18 czerwca 2020 r.** kontrolę problemową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Krośnicach Odrzańskich przy ul. Piastów 10H, 66-600 Krosno Odrzańskie. Zakresem kontroli objęto sposób realizacji zadań gminy, wynikających z cytowanej ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Kontrola obejmowała okres od dnia 01 stycznia 2019r. do 17 czerwca 2020r. Przed przystąpieniem do kontroli Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

Z uwagi na sytuację epidemiczną, w/w kontrola została przeprowadzona w trybie zdalnym - zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020r., poz. 224).

W szczególności ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Opracowywanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Realizację zadań asystenta rodziny, określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Zgodnie ze sprawozdaniem MRPiPS-03 za I-XII 2019 r. na terenie gminy Krosno Odrzańskie w roku 2019 pomocą społeczną objętych było 450 rodzin, w tym 128 dzieci. W sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w okresie od 01 stycznia do czerwca 2019 r. wsparciem 2 asystentów rodziny było objętych 30 rodzin, z czego 8 rodzin zostało zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem. Asystenci rodziny zakończyli współpracę z 3 rodzinami ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę. Z wyjaśnień pisemnych z dnia 25.06.2020r. znak: OPS.0710.1.2020, uzyskanych od Kierownika jednostki kontrolowanej wynika, że w okresie od stycznia br. do dnia kontroli wsparciem asystenta rodziny objęto 24 rodzin, z czego 6 rodzin zostało zobowiązanych do współpracy na podstawie postanowienia Sądu. W ramach prowadzonych czynności kontrolnych dokonano analizy dokumentacji 4 rodzin, tj.:

- rodzina nr 1), dziecko nr 1;
- rodzina nr 2), dzieci: nr 2, nr 3;
- rodzina nr 3), dziecko: nr 4;
- rodzina nr 4), dzieci: nr 5, nr 6;

z czego 3 dzieci z dwóch badanych rodzin przebywa w pieczy zastępczej (1 dziecko z rodziny nr 1 przebywa w rodzinie zastępczej, 2 dzieci z rodziny nr 4 przebywa u ojca biologicznego zgodnie z ustaleniami Sądu na czas prowadzonego postępowania).

Akta kontroli: 76-98

Ocena skontrolowanej działalności

1. Opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny

Jak ustalono w toku kontroli Gmina Krosno Odrzańskie w okresie objętym kontrolą posiadała opracowany i przyjęty do realizacji:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Krośnie Odrzańskim na lata 2018-2020 „Aktywność zaczyna się w rodzinie”, przyjęty uchwałą Nr XLVI/378/18 Rady Miejskiej

"W ramach prowadzonych działań promujących ekologię, Lubuski Urząd Wojewódzki korzysta z papieru z recyklingu. Dbaj o naturę. Używaj papieru z odzysku."

w Krośnie Odrzańskim z dnia 9 lutego 2018r., którego okres obowiązywania opiewa na 3 lata, co jest zgodne z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2019 rok.

Mając na uwadze okresy obowiązywania oraz terminowość w/w programów kontrolujący stwierdzają, że są one zgodne z obowiązującymi regulacjami.

W celu oceny zapisów programów z zadaniami gminy, określonymi w cytowanej ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dokonano analizy jakościowej Programów Wspierania Rodziny w Krośnie Odrzańskim na lata 2018-2020 „Aktywność zaczyna się w rodzinie” oraz sprawozdania z realizacji programu za rok 2019.

Podstawowym założeniem powyższego programu jest cyt: „Aktywność zaczyna się w rodzinie - Gminny Program Wspierania Rodziny w Krośnie Odrzańskim na lata 2018-2020 skupia uwagę na aktywności. Rodzina jest i powinna być szkołą zaradności i aktywnego rozwiązywania problemów. Jednak nie wszystkie rodziny są zdolne do samodzielnego działania i wypełniania podstawowych funkcji, dlatego potrzebny jest program wsparcia. Jego głównym wykonawcą przy szerokiej współpracy z partnerami, będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim”. Oceniając kompletność Programu stwierdzono, że w Gminnym Programie nie ujęto 1 zadania stanowiącego zadania własne gminy zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj.:

- prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnianie w nich miejsc dla dzieci. ✓

W celu zbadania sposobów realizacji ww. celów Gminnego Programu analizie poddano roczne „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2019 rok”, składane przez burmistrza gminy, zgodnie z art. 179 ust. 1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z zadań własnych gminy w 2019 roku realizowane były:

- opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
- współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz

przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust 3;

- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

W toku analizy dokumentacji w w/w sprawozdaniu nie ujęto zapisu dotyczącego realizacji jednego zadania gminy, co wskazuje na brak realizacji zadania dotyczącego:

- prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

Powyższe zadanie nie zostało także uwzględnione w danych przedstawionych w sprawozdaniach rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny za okres od 01 stycznia 2019r. do 31.12.2019r. W pisemnych wyjaśnieniach z dnia 18.06.2020r. znak: OPS.0710.1.2020 przesłanych do tut. Wydziału Kierownik jednostki w pkt. 5 poinformowała, że na terenie gminy Krosno Odrzańskie - w okresie objętym kontrolą - nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Ponadto w dodatkowych wyjaśnieniach pisemnych z dnia 01.07.2020r. znak: OPS.0710.1.2020, Kierownik jednostki poinformowała: cyt: „Kierownik OPS w Krośnie Odrzańskim nie jest uprawniony do udzielania wyjaśnień o powodach nieprowadzenia na terenie gminy Krosno Odrzańskie placówek wsparcia dziennego. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190, lub podmiot, który uzyskał zezwolenia wójta. W celu utworzenia placówki wsparcia dziennego niezbędna jest zatem aktywność organu stanowiąco - kontrolnego, tj. rady gminy lub organu wykonawczego, tj. burmistrza. Kierownik nie posiada również wiedzy czy jakkolwiek podmiot niepubliczny występował do Burmistrza Krosna Odrzańskiego o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki wsparcia dziennego”.

Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny powinno zawierać potrzeby związane z realizacją zadań. W sprawozdaniu za 2019 r. jako potrzeby w 2020 r. zapisano inf. dot. zabezpieczonych w planie finansowym Ośrodka Pomocy Społecznej, środków na realizację działań planowanych w 2020 r. w ramach w/w Programu. Wskazano za niezbędne przede wszystkim utrzymanie zatrudnienia asystentów rodziny, co należy do obowiązku gmin. Powyższe potrzeby ograniczają się do zabezpieczenia środków finansowych, co nie może być uznane za prawidłowe.

W toku prowadzonych czynności kontrolnych, na podstawie analizowanej dokumentacji i przekazanych dodatkowych informacji przez Kierownika jednostki w w/w wyjaśnieniach - kontrolujący uznali, że Gminny Program Wspierania Rodziny Krosna Odrzańskiego jest

niekompletny – brakuje w dokumencie zapisów dot. prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. W sposobie realizacji programu tym samym również brakuje zapisu dotyczącego tego zadania.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie, polegające na nie uwzględnieniu w Gminnym Programie Wspierania Rodziny zadania, dotyczącego prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

Akta kontroli: 127-154

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

2.1. Zapewnienie dzieciom opieki w placówkach wsparcia dziennego

Z analizy przekazanych przez jednostkę sprawozdań rzeczowo - finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres: 01.01.2019 do 30.06.2019 oraz 01.07.2019 do 31.12.2019r. wynika, że zadanie prowadzenia placówek wsparcia dziennego nie zostało także uwzględnione w danych przedstawionych w „tabeli C” ww. sprawozdań. Jak wynika ze sporządzonego przez jednostkę kontrolowaną wykazu, w okresie objętym kontrolą na terenie gminy Krosno Odrzańskie występowała bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 32 rodzinach. W dodatkowych wyjaśnieniach pisemnych z dnia 01.07.2020r. znak: OPS.0710.1.2020 Kierownik OPS w Krośnie Odrzańskim poinformowała, że cyt.: „Kierownik OPS w Krośnie Odrzańskim nie jest uprawniony do udzielania wyjaśnień o powodach nieprowadzenia na terenie gminy Krosno Odrzańskie placówek wsparcia dziennego. Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. W celu utworzenia placówki wsparcia dziennego niezbędna jest zatem aktywność organu stanowiącego - kontrolnego, tj. rady gminy lub organu wykonawczego, tj. burmistrza. Kierownik OPS nie posiada również wiedzy czy jakkolwiek podmiot niepubliczny występował do Burmistrza Krosna Odrzańskiego o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki wsparcia dziennego”. Ponadto Kierownik jednostki zapewniła, że dla rodzin przejawiających problemy opiekuńczo - wychowawcze pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny organizują spotkania integracyjne oraz edukacyjne.

W toku prowadzenia czynności kontrolnych w piśmie znak: PS-VIII.431.5.2020.MDzi z dnia 06.07.2020r. zwrócono się z prośbą do Burmistrza Krosna Odrzańskiego o udzielenie informacji dotyczącej tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, a w szczególności prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. W swoich wyjaśnieniach Burmistrz poinformował, że cyt: "na terenie gminy od 2019r. nie jest prowadzona żadna placówka wsparcia dziennego. Dotychczas placówki wsparcia dziennego i świetlice środowiskowe prowadzone były przez organizacje pozarządowe w ramach konkursu ofert na realizację zadań publicznych. W 2019r. i 2020r. żadna z organizacji nie wykazała chęci prowadzenia takich placówek, nie złożyła też oferty w ramach ogłoszonego konkursu."

Analiza dokumentacji kontrolnej wykazała, że w okresie objętym kontrolą jednostka nie zapewniała usługi dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w postaci placówek wsparcia dziennego. Organizowane przez jednostkę spotkania integracyjne oraz edukacyjne nie są alternatywą dla usług opiekuńczych, świadczonych przez placówki wsparcia dziennego. Zakres zadań świadczonych przez placówkę wsparcia dziennego jest dużo szerszy (to m.in. zapewnienie opieki nad dziećmi, organizacja czasu wolnego, pomoc w nauce, rozwijanie zainteresowań swoich podopiecznych, organizacja zajęć sportowych, rekreacyjnych, kulturalno-edukacyjnych).

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

W badanym zakresie stwierdzono **istotne uchybienie** polegające na niezapewnieniu rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej, wsparcia w placówkach wsparcia dziennego.

Akta kontroli: 40, 45, 49-53, 57-58

2.2. Kwalifikacje asystenta rodziny

Zgodnie z przesłaną informacją w piśmie Kierownika jednostki znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 18.06.br., wynika, że w okresie objętym kontrolą zatrudniał dwóch asystentów rodziny, w tym: asystent nr 1 od dnia 24.04.2018 r., asystent nr 2 od dnia 20.11.2018 r. Na zatrudnienie w/w asystentów w 2019 r. jednostka kontrolowana otrzymała dofinansowanie w ramach programu MRPiPS „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2019”.

W celu ustalenia czy w/w asystenci rodziny spełniają wymagania kwalifikacyjne, określone w art. 12 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dokonano analizy przesłanej dokumentacji i udzielonych dodatkowych wyjaśnień w piśmie znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 01.07.2020 r. Ustalono, że asystent nr 1 - posiada ukończone

jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika (data uzyskania tytułu zawodowego - 9.07.2007 r.), natomiast asystent nr 2 ukończyła dwustopniowe studia na kierunku pedagogika (data uzyskania tytułu zawodowego licencjata - 5.07.2016 r., magistra - 3.07.2018r.). W wyniku analizy ustalono, że asystent rodziny nr 1 i asystent rodziny nr 2 posiadają odpowiednie kwalifikacje zgodnie z cytowaną ustawą.

Akta kontroli: 99, 49-53

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

2.3. Uczestnictwo asystenta w szkoleniach podnoszących kwalifikacje

W toku kontroli zbadano również kwestię podnoszenia kompetencji zawodowych asystenta rodziny. Jak wynika z przesłanej dokumentacji oraz wyjaśnień Kierownika jednostki (w piśmie znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 01.07.2020r.) w kontrolowanym okresie zatrudnieni asystenci rodziny uczestniczyli w n/w kursach/szkoleniach podnoszących kwalifikacje: kurs skutecznego realizowania celów w oparciu o trans teoretyczny model zmiany; „Praca z dzieckiem z zaburzonymi więziami - praca z dzieckiem FAS i ze spektrum FAS”; „Praca z rodziną z problemem uzależnienia - praca z rodziną z problemem przemocy”; „Prawo przeciwdziałania przemocy w rodzinie, procedura niebieskiej karty”; „Wzmacnianie pracowników i przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, superwizja pracy wsparciem w realizacji zadań pracowników”; „Współpraca interdyscyplinarna - asystenta z rodzinami i służbami wspierającymi rodzinę z uwzględnieniem wysłuchania dziecka”, „Zjawisko przemocy w rodzinie oraz sytuacja psychologiczna osób doznających tej przemocy, zachowania osób stosujących przemoc w rodzinie i możliwość pomocy”; „Autyzm, Zespół Aspergera, dzieci z nadpobudliwością psychoruchową, depresja i zaburzenia odżywiania”.

W badanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 49-53, 100-126

2.4. Obejmowanie rodzin opieką asystenta

Dokonując analizy w przedmiocie zachowania limitu rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, wzięto pod uwagę dane zawarte w sprawozdaniach rzeczowo - finansowych oraz wykaz rodzin przedłożony w toku czynności kontrolnych. W okresie objętym kontrolą łącznie (dane narastające) 32 rodziny (79 dzieci) z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi objęte były wsparciem asystenta. We wspomnianym okresie jednoczesna liczba rodzin, z którą pracował każdy z asystentów - nie przekraczała limitu 15 rodzin.

W związku z powyższym kontrolujący stwierdzili, że ustawowy wymóg, dotyczący liczby rodzin, z którymi asystent rodziny prowadzi pracę, określony w art. 15 ust. 4 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - został zachowany.

2.5. Planowanie pracy z rodziną oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny

Zgodnie z przepisami art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań asystenta rodziny między innymi należy opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną, który opracowany jest we współpracy z członkami rodziny i konsultacji z pracownikiem socjalnym oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku.

Podczas przeprowadzania czynności kontrolnych poddano analizie dokumentację badanych rodzin (nr 1 - 4) - ustalono, że zawiera plany pracy z rodziną wraz z aktualizacją, sporządzone przez asystenta rodziny. Analizowane plany zawierały zapisane: cel główny, cele szczegółowe (długoterminowe, efekty), cele szczegółowe (krótkoterminowe, efekty), działania krótkoterminowe do realizacji (opis działania, termin wykonania, osoby odpowiedzialne za wykonanie działania, efekty), mające na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych. Każdy dokument zawiera datę sporządzenia oraz podpisy własnoręczne rodziny oraz asystenta rodziny. Ponadto wykonane czynności pracy asystenta rodziny z rodziną dokumentowane są w miesięcznych kartach pracy tj.: "sprawozdaniach miesięcznych z pracy asystenta z rodziną" - w formie tabeli (data, opis podejmowanych działań). Ponadto badana dokumentacja rodzin zawiera opracowane przez asystenta rodziny szczegółowo zapisy aktualnej sytuacji rodziny w formie sprawozdania pn.: "sprawozdanie z pracy asystenta rodziny w środowisku rodziny" zawierającej: opis sytuacji rodziny przed objęciem asystentury, założone cele współpracy - cele główne i szczegółowe, zadania wykonane w rodzinie w okresie od... do... - za jaki zostało opracowane oraz rokowania.

Analizując przedmiotową dokumentację pod względem sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny kontrolujący stwierdzili, że wszystkie badane podczas kontroli akta rodzin posiadają sporządzoną okresową sytuację rodziny. Badana w/w dokumentacja wykazała, że jest zachowana terminowość jej sporządzania oraz szczegółowość informacji, z uwzględnieniem daty posiedzenia, składu zespołu, danych rodziny, terminu rozpoczęcia pracy z rodziną, okresu sprawozdawczego, ustalonych celów na okres 5 miesięcy, wspólnie podejmowanych działań asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym, wyznaczonego kolejnego terminu posiedzenia zespołu. Każdy sporządzony dokument posiada własnoręczne podpisy osób uczestniczących w danym posiedzeniu. Dokumentacja badanych rodzin uzupełniana jest notatkami służbowymi, które opisują zaistniałą sytuację rodziny, a także istotnymi dokumentami dotyczącymi rodzin, innych instytucji z którymi pracuje asystent rodziny oraz pracownik socjalny.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym zakresie.

Akta kontroli: 217-257, 337-354, 458-475, 611-615

2.6. Poradnictwo specjalistyczne

Z zapisów zawartych w sprawozdaniu z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2019 wynika, że rodziny objęte wsparciem asystenta są to rodziny obciążone wieloma deficytami i dysfunkcjami, które aby zrealizować ustalone cele, muszą korzystać z dodatkowych działań wspierających. W związku z powyższym, asystenci rodziny motywują członków rodziny do korzystania z różnych form specjalistycznego wsparcia. W roku sprawozdawczym, rodziny objęte wsparciem asystentów rodziny najczęściej korzystały z konsultacji wychowawczych oraz porad psychologa. Ponadto w okresie od 7.10.2019r. do 30.11.2019r. Ośrodek Pomocy Społecznej zorganizował warsztaty dla rodziców pn. "Trening umiejętności wychowawczych", których celem było m.in.: pogłębianie relacji między rodzicami a dziećmi, nauka umiejętności lepszego porozumiewania się z dziećmi, nabycie umiejętności dokonywania refleksji nad własną postawą wychowawczą oraz wymiana doświadczeń i kształtowanie więzi opartych na wzajemnym szacunku. Z dalszych informacji wynika, że z poradnictwa specjalistycznego skorzystało m.in.: z porad psychologa - 15 rodzin, z porad prawnika - 4 rodziny, z konsultacji wychowawczych - 23 rodziny, z terapii indywidualnej - 7 rodzin. Z informacji uzyskanych od Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim w dodatkowych wyjaśnieniach pisemnych znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 30.07.2020r. wynika, że w Ośrodku udzielane są bezpłatne porady prawne i psychologiczne świadczone przez Lubuski Ruch na Rzecz Kobiet "ŻAR" z siedzibą w Żarach. Ponadto mieszkańcy Gminy w Starostwie Powiatowym w Krośnie Odrzańskim mają możliwość skorzystania z bezpłatnych porad prawnych realizowanych na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015r. O nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (tj. Dz. U. Z 2019r. Poz.294 z późn zm.). Bezpłatne wsparcie psychiatry i psychologa na terenie Krosna Odrzańskiego zapewnione jest również przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Horyzont Bis". Natomiast w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla rodzin przejawiających problemy opiekuńczo - wychowawcze Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim organizuje spotkania integracyjne oraz edukacyjne, m.in. doradztwo indywidualne oraz grupowe, w zakresie opiekuńczo - wychowawczym. W okresie od 7.10.2019r. do 30.11.2019r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim zorganizował warsztaty dla rodziców pn. "Trening umiejętności wychowawczych", których celem było m.in.: pogłębienie relacji między rodzicami a dziećmi, nauka umiejętności lepszego porozumiewania się z dziećmi, nabycie

umiejętności dokonywania refleksji nad własną postawą wychowawczą oraz wymiana doświadczeń i kształtowanie więzi opartych na wzajemnym szacunku. Przeprowadzono również zajęcia psychoterapeutyczne w formie terapii indywidualnej. Ponadto Kierownik przekazała, że w przypadku osób objętych wsparciem asystenta rodziny, wymagających wzmożonego wsparcia prawnego, poradnictwo oraz pomoc w sporządzaniu pism procesowych zapewnia Kierownik OPS w Krośnie Odrzańskim. Z analizy dokumentacji badanych rodzin podczas kontroli wynika, że korzystały one ze wsparcia specjalistów (rodzina nr 1 - psychiatryczna, pedagogiczna, psycholog; rodzina nr 2 - terapia uzależnień, psychoterapia, psycholog, rodzina nr 3 - psychoterapia, terapia rodzinna, psycholog, rodzina nr 4 - terapia uzależnień, psycholog).

Podsumowując, Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim zapewnia rodzinom dostęp do specjalistycznego poradnictwa; asystenci rodziny i pracownicy socjalni informują rodziny o możliwości skorzystania ze wsparcia specjalistycznego.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym zakresie.

Akta kontroli: 32-33

2.7. Rodziny wspierające

Z półrocznych sprawozdań resortowych wynika, że w 2019 roku na terenie gminy Krosno Odrzańskie nie funkcjonowały żadne rodziny wspierające. Natomiast w 2020 roku zawarto umowę z jedną rodziną wspierającą, a druga działa w sposób nieformalny. Zgodnie z wyjaśnieniami kierownika OPS, placówka zamieszcza informacje zachęcające do przyjęcia funkcji rodziny wspierającej na stronie internetowej ośrodka oraz BIP. Kandydatom są udzielane szczegółowe informacje o obowiązkach i przywilejach takiej rodziny. Rodzinom wspierającym oferuje się zwrot wydatków ponoszonych na rzecz wspieranej rodziny oraz innych, uzgodnionych z asystentem lub pracownikiem socjalnym. Ponadto, zapewnia się im możliwość konsultacji z pracownikami OPS, współpracę i wsparcie w zakresie potrzeb. Z kandydatami, którzy zgodzili się pełnić rolę rodziny wspierającej, przeprowadzono uprzednio szkolenie. Kierownik OPS zapewniła, że obecnie jest przygotowywana dokumentacja w sprawie utworzenia kolejnej rodziny wspierającej.

Wobec faktu, że pod opieką asystentów rodziny w 2019 roku znajdowało się łącznie 32 rodzin, Zespół kontrolny rekomenduje zintensyfikowanie działań w celu pozyskiwania rodzin wspierających, także działających w sposób nieformalny. Bardzo istotne jest bowiem, aby rodziny w potrzebie, poza pomocą asystenta, mogły również liczyć na wsparcie we własnym środowisku.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym zakresie.

Akta kontroli: 40- 43,59

3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

1.3. Działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Z udostępnionego Zespołowi kontrolnemu wykazu wynika, że w okresie objętym kontrolą 47 dzieci z terenu gminy przebywało w pieczy zastępczej, z tego 26 – w pieczy rodzinnej, a 21 – w instytucjonalnej. W 13 przypadkach oboje rodzice nie żyli lub pozbawieni byli władzy rodzicielskiej. Spośród pozostałych dzieci - w 5 przypadkach rodzice nie mieszkali na terenie gminy Krosno Odrzańskie. W okresie objętym kontrolą do domu rodzinnego powróciło 6 dzieci, a 2 zamieszkało w domu po osiągnięciu pełnoletności.

Szczegółowa analiza dokumentacji losowo wybranej rodziny wykazała, że asystent rodziny pracował na rzecz reintegracji i udzielał niezbędnego wsparcia w tym zakresie. Teczka rodziny zawierała oświadczenie klientki o chęci współpracy z asystentem w celu odzyskania dziecka, przebywającego w spokrewnionej rodzinie zastępczej. W dokumentacji znajduje się kontrakt socjalny, zawarty z matką dziecka, liczne notatki służbowe ze spotkań i rozmów z zainteresowaną, dokumentujące podejmowane w sprawie czynności, sprawozdania z pracy asystenta, informacje ze szkoły na temat ucznia. Na podstawie tych dokumentów ustalono, że asystent motywował matkę do podjęcia działań zmierzających do powrotu dziecka pod jej opiekę, wyznaczał we współpracy z klientką kolejne cele do osiągnięcia, weryfikował i dokumentował postępy w realizacji zadań. Sporządził i na bieżąco aktualizował plan pracy z rodziną. Po powrocie dziecka do domu rodzinnego, asystent nadal podejmuje działania wspierające.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym zakresie.

Akta kontroli: 258-263, 280-362

3.2. Uczestnictwo w sporządzaniu planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej

Zadaniem asystenta rodziny, określonym w art. 15 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest opracowywanie we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej planu pracy z rodziną, a plan ten powinien być skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Potwierdzeniem tej współpracy oraz spójności działań obu służb (organizatora rodzinnej pieczy

zastępczej i podmiotu realizującego pracę z rodziną) powinno być posiadanie przez ośrodek pomocy społecznej dokumentu - planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Dokonując analizy dokumentacji rodziny nr 1, stwierdzono brak dokumentu tj.: planu pomocy dziecka dla małoletniego (dziecko nr 1), które w okresie objętym kontrolą przebywało (od 25.06.2019r. do 27.03.2020r.) w spokrewnionej rodzinie zastępczej. W wyjaśnieniach pisemnych znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 30.07.2020r. w punkcie pierwszym Kierownik Ośrodka zapewniła, że w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej asystent rodziny nawiązuje kontakt z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w celu opracowania planu pracy z rodziną - następuje wówczas wymiana informacji na temat sytuacji rodziny oraz konsultacja nad planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy. Kierownik poinformowała także cyt: "asystent rodziny ma stały kontakt z koordynatorami pieczy zastępczej, nie tylko podczas okresowej sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Asystent rodziny nie jest w posiadaniu planu pomocy dziecka badanego podczas kontroli. Plan pomocy dziecku stanowi dokumentację Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie Odrzańskim i nie został udostępniony pracownikowi kontrolowanej jednostki". Ponadto Kierownik jednostki w dodatkowych wyjaśnieniach znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 19.08.br. poinformowała, że na podstawie wniosku matki biologicznej o zmianę formy ograniczenia władzy rodzicielskiej, postanowieniem Sądu Rejonowego w Krośnie Odrzańskim - małoletni powrócił pod jej opiekę. Matka biologiczna w/w dziecka w okresie jego pobytu w pieczy zastępczej realizowała zadania wynikające z planu pracy, tj. podjęła zatrudnienie i utrzymała je, uregulowała zadłużenie z tytułu najmu mieszkania oraz systematycznie opłacała rachunki, a także przeprowadziła remont w pokoju dla dziecka. Wszystkie te okoliczności Sąd Rodzinny wziął pod uwagę wydając w dniu 27.03.br. postanowienie.

Kontrolujący w toku przeprowadzania czynności kontrolnych ustalili, że w okresie objętym kontrolą nastąpiła reintegracja rodziny, wskazująca na współpracę pomiędzy asystentem rodziny a koordynatorem. Stwierdzono jednak, że ośrodek pomocy społecznej nie posiadał planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Brak dokumentu uniemożliwia jednoznaczną ocenę czy plan pracy z rodziną opracowany przez asystenta rodziny jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości:

*W badanym obszarze stwierdzono **uchybie** polegające na braku dokumentu (planu pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej), potwierdzającego spójność działań służb gminnych (ośrodka pomocy społecznej) i powiatowych (organizator rodzinnej pieczy zastępczej) na rzecz rodziny.*

3.3. Opiniowanie ws. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami w art. 47 ust. 6 i 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zarówno informacja przekazywana do Sądu o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, jak i wniosek o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka, celem uregulowania jego sytuacji prawnej, powinna zawierać opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną. W toku przeprowadzania czynności kontrolnych ustalono, że w okresie objętym kontrolą dziecko nr 1 (z rodziny nr 1) zostało w czerwcu 2019r. umieszczone w rodzinie zastępczej swojej babci i w kwietniu 2020r. na czas postępowania dziecko wróciło pod opiekę matki biologicznej. Badana dokumentacja zawiera na bieżąco sporządzane przez asystenta na piśmie aktualne informacje o sytuacji prawnej i rodzinnej badanej rodziny nr 1 i dziecka (notatki, sprawozdania). Analiza dokumentacji podczas prowadzenia czynności kontrolnych wykazała, że obowiązek opiniowania w przypadku badanej rodziny nr 1 i dziecka nr 1 nie zachodził, ponieważ okres pobytu w/w dziecka w pieczy zastępczej nie przekraczał 18 miesięcy.

Nie stwierdzono uchybień w kontrolowanym zakresie.

Akta kontroli: 155-644

3.4. Uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

W celu zbadania czy asystent rodziny, zgodnie z art. 15 pkt 18 cytowanej ustawy, w ramach współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej uczestniczył w posiedzeniach zespołów ds. Okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Ponadto, zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 4 oraz art. 137 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy, oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej dokonuje się w obecności asystenta rodziny. Zgodnie z informacją przekazaną w wyjaśnieniach pisemnych znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 30.07.br., Kierownik poinformowała cyt: "w przypadku zapraszania pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim na posiedzenia zespołu ds. okresowej sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej zazwyczaj pracownicy uczestniczą w nich. Nieobecność na takich spotkaniach może być spowodowana nieobecnością pracownika w tym dniu w pracy bądź koniecznością uczestnictwa w innym spotkaniu lub działaniu wcześniej zorganizowanym i o którym wiedzę taką pracownik posiadał. Bardzo często występują sytuacje, w których powiatowe centra pomocy rodzinie lub placówki opiekuńczo - wychowawcze, w przypadku braku możliwości uczestnictwa pracownika Ośrodka Pomocy

Spółecznej w Krośnie Odrzańskim w spotkaniu dotyczącym oceny sytuacji dziecka, proszą o aktualną opinię pisemną dotyczącą sytuacji rodziny biologicznej. W przypadku braku możliwości uczestnictwa pracownika, taka opinia jest sporządzana i przesyłana do danej placówki”.

Kontrolujący przeanalizowali dokumentację rodziny (nr 1) i dziecka (nr 1) odnaleźli w przedmiotowej dokumentacji m.in.: zaproszenie na posiedzenie zespołu ds. okresowej sytuacji dziecka (nr 1) umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, notatki asystenta rodziny zawierające informacje o wspólnych rozmowach i spotkaniach o aktualnej sytuacji dziecka, notatki dot. udziału asystenta rodziny w posiedzeniu zespołu, bądź też nie uczestniczeniu w posiedzeniu zespołu - z powodu m. in.: nieobecności w pracy w danym dniu. Brak jest w dokumentacji protokołów z posiedzenia zespołu w rodzinnej pieczy zastępczej, które zawierają istotne informacje nadające kierunek działań mających na celu reintegrację rodziny. Kontrolujący ustalili, że analizowana dokumentacja wskazała prowadzenie działań mających na celu współpracę z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej dziecka nr 1 przebywającego wówczas w rodzinnej pieczy zastępczej - w trakcie okresu objętego kontrolą w/w dziecko zostało umieszczone w pieczy i po niespełna roku powróciło pod opiekę matki biologicznej, nastąpiła reintegracja tej rodziny. Analizowana dokumentacja w/w dziecka nie zawierała w dokumentacji dowodu w postaci tj. protokołów z posiedzenia zespołu w rodzinnej pieczy zastępczej potwierdzających udział asystenta rodziny w w/w posiedzeniach.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

*W badanym obszarze stwierdzono **uchybie** polegające na braku w dokumentacji protokołów z posiedzenia zespołu ds. okresowej sytuacji dziecka potwierdzających udział asystenta rodziny w w/w posiedzeniach.*

Akta kontroli: 25,280-362

4.Koordinowane wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Na mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016, poz. 1860 ze zm.) uprawnione rodziny mogą korzystać z poradnictwa w zakresie:

- 1) przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka;
- 2) wsparcia psychologicznego
- 3) pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych;
- 4) dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Poradnictwo zgodnie z cytowaną ustawą koordynowane jest przez asystenta rodziny i podejmowane jest na wniosek uprawnionych osób.

Zgodnie z informacjami podanymi w wyjaśnieniach pisemnych Kierownika (znak: OPS.0710.1.2020 z dnia 02.07.br., OPS.0710.1.2020 z dn. 29.07.br.) w okresie objętym kontrolą jedna rodzina (w 2019r.) otrzymała jednorazową poradę, natomiast asystent nie prowadził koordynacji, ponieważ dziecko zmarło krótko po porodzie. Ponadto w w/w rodzinie nie były udzielane usługi specjalistyczne, wypłacono natomiast jednorazowe świadczenie dot. udzielenia wsparcia przewidzianego w ustawie „Za życiem”. Ponadto w dodatkowych wyjaśnieniach pisemnych (OPS.0710.1.2020 z dnia. 18.06.br.) Kierownik jednostki zapewniła o prowadzeniu kampanii informacyjnej dot. możliwości skorzystania ze wsparcia określonego w w/w ustawie - zamieszczona na tablicy informacyjnej Ośrodka oraz na stronach internetowych Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim oraz BIP jednostki.

Akta kontroli: 34,37,38,47-48,57-58

W kontrolowanym zakresie nie stwierdzono uchybień.

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

1. Terminowości opracowywania 3- letniego gminnego programu wspierania rodziny.
2. Kwalifikacji asystentów rodziny.
3. Uczestnictwa asystentów rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.
4. Obejmowania rodzin opieką asystenta.
5. Planowania pracy z rodziną oraz dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny.
6. Dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
7. Podjętych działań w kierunku pozyskania rodzin wspierających.
8. Podejmowania działań w kierunku reintegracji rodziny.
9. Opiniowania ws. dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.
10. Wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Stwierdzono istotne uchybienia w zakresie:

1. Nie uwzględnienia w Gminnym Programie Wspierania Rodziny zadania, dotyczącego prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.
2. Niezapewniania rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej, wsparcia w placówkach wsparcia dziennego.

Stwierdzono uchybienia w zakresie:

1. Braku dokumentu (planu pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej), potwierdzającego spójność działań służb gminnych (ośrodka pomocy społecznej) i powiatowych (organizator rodzinnej pieczy zastępczej) na rzecz rodziny.
2. Braku protokołów z posiedzenia zespołu ds. okresowej sytuacji dziecka, potwierdzających udział asystenta rodziny w w/w posiedzeniach.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia i istotne uchybienia, na podstawie art.197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli, **zalecam:**

1. Podjąć inicjatywę w zakresie uwzględnienia w Gminnym Programie Wspierania Rodziny zadanie dotyczące prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.
2. Zapewniać rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wsparcie w placówkach wsparcia dziennego, zgodnie z art. 10 ust. 3 pkt 3 oraz art. 18 ust. 1 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Dokumentować udział asystenta rodziny w opracowywaniu planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej w postaci m.in. egzemplarza planu pomocy dziecku, potwierdzającego spójność działań służb gminnych (ośrodka pomocy społecznej) i powiatowych (organizator rodzinnej pieczy zastępczej) na rzecz rodziny, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Dokumentować udział asystenta rodziny w posiedzeniach zespołu ds. okresowej sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej w postaci protokołów z posiedzenia ww. zespołu, zgodnie z art. 130 ust. 1 pkt 4 oraz art. 137 ust. 1 pkt 6 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Kierownikowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

(Dziadas)
Magdalena Dziadas

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO

(Jelska)
Grażyna Jelska
Dyrektor

Wydziału Polityki Społecznej

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Monika Mach

Brak podpisu ze względu na zwolnienie
lekarzki pracownika

